

Anmeldelse

Improvisation

af Steen Sonne

Niels Harbo: IMPROVISATION – *En indgang til improvisation inden for rock, jazz, blues, reggae mm.*
Den rytmiske Aftenskoles forlag. 138,- kr. incl. kasettebånd.

For første gang foreligger der nu en dansk bog om improvisation. I forordet gør forfatteren selv opmærksom på det paradoksale i at udgive en bog om improvisation »eftersom improvisation handler om *selv* at finde på noget«.

Derfor hører der til bogen et kasettebånd med 11 indspillede numre, man selv kan øve til. Det er det samme »music minus one«-princip, der også kendes fra bl.a. Aebersolds »Jazz Improvisation«-serie. Men til forskel fra Aebersold, der først og fremmest er jazzorienteret (og derfor ofte teknisk vanskeligt), sigter Niels Harbo mere bredt på rytmisk musik (flere genrer) og bogen starter på et niveau, hvor de fleste begyndere vil kunne følge med.

Bogen virker umiddelbart overskuelig via sit store format og flotte tryk med letlæselige håndskrevne noder. Og så er den rigt illustreret med nogle af Gorm Valentins flotte musikerportrætter.

Bogen er inddelt i 3 hovedafsnit: 1. del er en kortfattet indføring i becifrings-systemet og præsentation af de mest gængse skalaer. Kapitlet afsluttes med skala- og intervaløvelser.

2. del (»Improvisationsteknik«) gennemgår hvert enkelt af de 11 numre fra kasettebåndet. Her bliver der givet

gode råd og vink både til improvisation og til en forståelse af de enkelte numres stilmæssige karakteristika. Også dette kapitel indeholder praktiske øvelser med nodeeksempler.

Bogens 3. del er noder til de 11 numre skrevet ud for både C, Bb og Eb-instrumenter. Til hvert nummer er skrevet temaet med becifring samt forslag til skalaer, der kan anvendes under soloen. Til enkelte af numrene er desuden det første solokor skrevet ud (som det bliver spillet på båndet).

Bogen har desuden et velforsynet tillæg, der bl.a. indeholder en skala-oversigt (med mange flere skalaer end der bliver anvendt i bogen), litteratur- og pladeliste, 4 siders ordforklaring og stikordsregister.

Som nævnt hører der et kasettebånd med til bogen. I modsætning til f.eks. Aebersold-indspilningerne er temaerne her spillet med (på guitar) og engang imellem også et enkelt solokor. Det tror jeg er en stor hjælp for mange begyndere. Dels kan de mindre nodekyndige lytte temaerne af fra båndet, og dels kan de, der ikke er så fortrolige med rytmisk musik, lære noget om frasering, som ikke kan skrives på noder. Hvad de 11 numre angår er det en tour de force gennem næsten samtlige stilarter: fra swingjazz over samba, salsa og disco til rock, reggae og new wave. Alle numrene er forfatterens egne kompositioner. Som firkantede stil-eksempler og -øvelser er de fleste numre udmærkede. Med enkelte undtagelser: reggae-nummeret er blevet lige lovlig kedeligt – her steg jeg i hvert fald af, da jeg spillede numrene igennem til båndet. Og det jazz/rock-inspirerede »Waves« lyder ikke af new wave i mine ører

– men en enkelt stilart kan såmænd også undværes.

Jeg har haft lejlighed til at bruge bogen i forskellige undervisningssituationer (bl.a. HF instrumentalundervisning i guitar og klaver). Det er min erfaring; at bogen fungerer bedst for de elever, som kan spille lidt efter noder i forvejen, men som måske har et lidt fremmed forhold til rytmisk musik og derfor har brug for et spark for at komme i gang med at improvisere. Her var det specielt klavereleverne, der havde det største udbytte af bogen (især hvis man selv kan supplere med forslag til venstrehandsakkorder, der kan fungere sammen med backingen på båndet). Jeg tror også at blæsere selv med et mindre nodekendskab kan have stort udbytte af bogen.

Blandt guitarister derimod er det mere almindeligt at man kan en del akkorder og måske kender bluesskalaen, men at man i øvrigt ikke er vant til at spille efter noder eller spille temaer i det hele taget. Så for nogle af mine guitarister blev temaerne hurtigt for svære. Det var kun de allerenkleste bluesting, der fungerede. Men måske ville en mere ihærdig *aflytning* af temaerne (som N.H. selv foreslår) i stedet for nodeterpning give bedre resultat. Og endelig kunne man jo evt. selv finde på nogle enklere temaer.

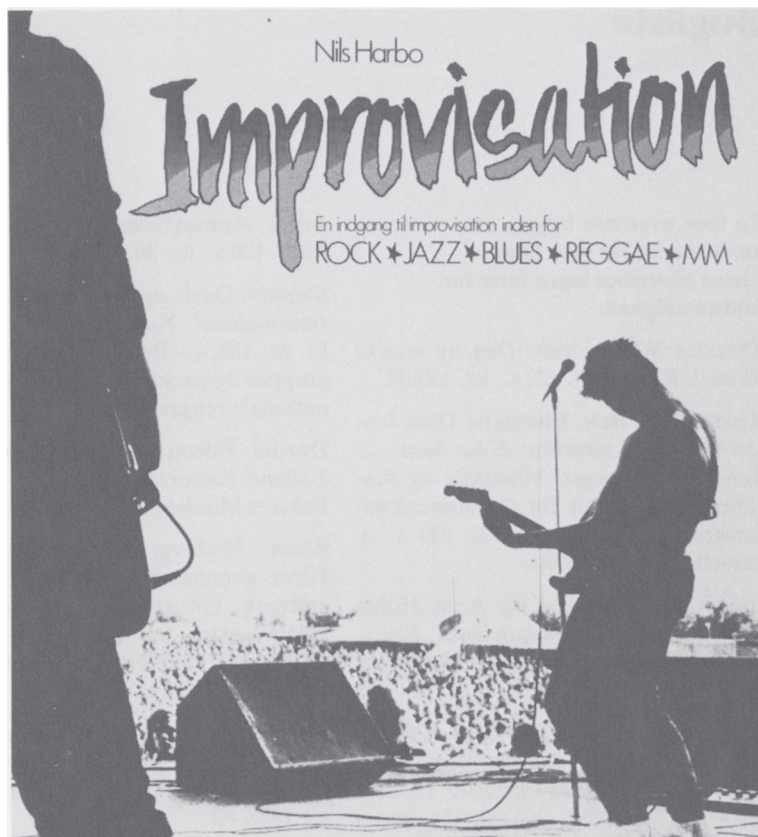
Skalaerne til improvisation er nemlig enkle nok. Og det er netop bogens styrke (i modsætning til det meste jazz-improvisationsmateriale) at det er den *horisontale* improvisation, der bliver lagt vægt på (samme skala i lang tid af gangen i stedet for skalaskift ved hver akkord). Og selv om det er horisontal improvisation betyder det ikke, at man

er begrænset til de evindelige rene pentatone, blues og doriske skalaer. Der er mange eksempler på hvordan skalaerne kan udvides og sammen med bogens mange skala- og fraseøvelser, skulle det give rig mulighed for at spille »ørevenlige« melodiske soloer.

Den horisontale improvisation gør det betydeligt lettere for begynderen samtidig med at det stiller krav til improvisatorens øre, da ikke alle skala-toner lyder lige godt til alle akkorder. Som der står side 32: »du må høre dig frem til hvad der lyder bedst«. Det er for så vidt et udmærket råd, men en mere udbygget forklaring kunne måske være på sin plads. F.eks. noget med at undgå skalafremmede toner på betonet taktslag, hvilket bogens øvelser i øvrigt giver udmærkede eksempler på.

Det er så absolut den praktiske side af sagen – båndet og de 11 numre med skalaforslag – der gør bogen tilløkkende. Det man måske kunne savne (og som nogle af mine elever faktisk savnede) er en mere grundig forklaring på hvorfor tingene hænger sammen som de gør – hvorfor passer den skala til den akkord? En forklaring som bogens første teoretiske del åbenbart ikke i tilstrækkelig grad dækker ind.

Enkelte steder er bogen præget af friskfyragtige gode råd, især der hvor tingene begynder at blive lidt mere komplicerede. I stedet for lange forklaringer og 127 skalaforslag står der så f.eks.: »tænk ikke så meget over akkordskiftene der findes ingen forkerte toner. Der findes blot toner, som giver flere spændinger end andre du kan også fyre bluesriff's af gå bare til den flip ud og få det skægt«

Det er den slags bemærkninger (og den holdning til stoffet) der fik MM's anmelder til at kalde bogen mere vildledende end vejledende. Den kritik synes jeg skyder lidt over målet. Det er rigtigt at bogen nogle steder forenkler tingene meget. På den anden side tror jeg det er forfatterens velmente intention at fastholde det umiddelbare og impulsive ved improvisation. Man hører jo ofte især i pædagogiske sammenhænge solister, der spiller alle de rigtige toner, men hvor spontaniteten og den

melodiske fantasi er gået tabt under alle skalaøvelserne. Og endelig giver bogen sig heller ikke ud for at være andet end netop en *indgang* til improvisation – en igangsætter til de første spæde forsøg.

Med denne bog får den usikre begynder endelig mulighed for ved selvstudium og uden kritiske lyttere at kaste sig ud i improvisationens vanskelige kunst: Sæt båndet på stereoanlægget, noderne på stativet og flip ud hjemme i dagligstuen.